

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับการบริการสาขาวิชาชีพบัญชี

ASIAN ECONOMIC COMMUNITY AND PROFESSIONAL ACCOUNTING SERVICES

สุชีรา ไวถนอมสัตรี

Sucheera Waithanomsat

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

sucheera1873@gmail.com

บทคัดย่อ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็น 1 ใน 3 เสาหลักของประชาคมอาเซียน และมีเป้าหมาย คือ 1) ตลาดและฐานการผลิตร่วม 2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน 3) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค 4) การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อวิชาชีพที่สามารถเปิดเสรี ผลกระทบทางลบได้แก่ปัญหาสมองไหล ขาดแคลนแรงงาน ผู้ประกอบการต่างชาติดึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไปร่วมงานด้วยค่าแรงที่สูงใจมากกว่า ความอ่อนด้อยทางด้านภาษาต่างประเทศอาจทำให้แรงงานไทยไม่สามารถแข่งขันกับแรงงานชาติอื่นได้ส่งผลทำให้ได้ตำแหน่งหรือค่าจ้างที่ต่ำกว่าแรงงานฝีมือในระดับเดียวกัน ผลกระทบทางบวกได้แก่ ตลาดแรงงานอาเซียนมีขนาดใหญ่ขึ้น แรงงานฝีมือจะมีโอกาสเข้าแข่งขันมากขึ้นสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานในประชาคมอาเซียนได้อย่างเสรีภายใต้ข้อกำหนด MRA มีการเกื้อกูลกันด้านบุคลากรวิชาชีพและการพัฒนาวิชาการระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน เกิดการแข่งขันในตลาดแรงงานอาเซียนส่งผลให้แรงงานตื่นตัวในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือรวมถึงความรู้ด้านภาษาอังกฤษเพื่อจะได้แข่งขันในเวทีอาเซียนและเวทีโลกได้ซึ่งวิชาชีพบัญชีเป็นสาขาหนึ่งที่อยู่ระหว่างการเจรจาทยอยลดการเปิดเสรีในปี.ศ. 2558 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีควรมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดเสรีบริการวิชาชีพบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยศึกษาเรื่องกฎระเบียบของกลุ่มประเทศอาเซียน ศึกษาเรื่องภาษาเพื่อการเจรจาต่อรองและฝึกฝนตนเองให้มีมาตรฐานในวิชาชีพเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอนาคตอันใกล้

คำสำคัญ: ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, อาเซียน, การบริการสาขาวิชาชีพบัญชี, ข้อตกลงการยอมรับร่วม

Abstract

ASEAN Economic Community (AEC) is one of the three integral pillars of the ASEAN Community. The AEC envisages the following key characteristics: 1) a single market and production base; 2) a highly competitive economic region; 3) a region of equitable economic development; and, 4) a region fully integrated into the global economy. The AEC usually results in both negative and positive impacts on free movement skilled labors. Negative impacts include brain drain, lack of manpower, circulation of highly skilled labor caused by higher wages from foreign investment, incapability of Thai's foreign languages influencing lower positions and wages. On the contrary, positive impacts include larger building of markets, freely availability of skilled labors into the AEC under the MRA, the encouragement

of cooperation between professionals and academic development among ASEAN countries, enhancement of competitive workforce in learning and skill development, as well as the English language performance influencing global and ASEAN competitiveness. As for an accounting profession, it is working in details in preparation for free profession in the year 2015. Professional accountants should prepare to catch up with the coming free professional area effectively, knowledge of ASEAN rules and regulations, languages of negotiation, and training for professional accounting standards in order to deal with professional accounting services for the ASEAN community in the near future.

Keywords: Asian Economic Community, Asian, Professional Accounting Services, Mutual Recognition, Arrangements

บทนำ

บริการวิชาชีพสาขาบัญชีเป็นสาขาวิชาชีพหนึ่งที่จะต้องเปิดเสรีในปีพ.ศ.2558 ภายใต้แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ระยะยาวของภูมิภาคไว้ 4 ด้าน [1] สรุปได้ดังนี้

1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (Harmonization of Rules and Regulations) จะนำไปสู่การใช้กฎระเบียบการค้าในประเทศสมาชิกทั้งหมดเป็นอย่างเดียวกัน ทั้งในด้านมาตรฐานคุณภาพ ราคา อัตราภาษี รวมถึงกฎระเบียบในการซื้อขาย การขจัดมาตรการและข้อกีดกันต่างๆ รวมถึงการมีมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า เงื่อนไขการเคลื่อนย้ายบุคคลสัญชาติอาเซียนและประเภทบริการและการลงทุนที่เสรีมากขึ้น

2) การสร้างอาเซียนให้เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง (A Highly Competitive Economic Region) ในเวทีการค้าโลกได้แก่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม การเงินการธนาคาร การจัดระบบการค้าให้มีการแข่งขันที่เป็นธรรม และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

3) การเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทาง เศรษฐกิจอย่างเสมอภาค (A Region of Equitable Economic Development) โดยพัฒนา SMEs และเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการความร่วมมือต่างๆ เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศสมาชิก

4) การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก (A Region that is Fully Integrated

into the Global Economy) โดยการเน้นและปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาคให้มีท่าที่ร่วมกันโดยการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่างๆ เพื่อให้เครือข่ายการผลิต การจำหน่ายภายในอาเซียนเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจส่วนอื่นของโลกมีการดำเนินงานในลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอกมากขึ้นด้วยการพึ่งพาสหประชาชาติและอุตสาหกรรมในระดับโลกเพื่อส่งเสริมกิจกรรมของอาเซียนให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล และสร้างอาเซียนให้มีพลวัตและเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานของโลกที่แข็งแกร่งมากขึ้น และสร้างความมั่นใจว่าตลาดภายในยังคงนำดึงดูดสำหรับการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติจึงจำเป็นที่อาเซียนจะต้องคำนึงถึงบริบทที่ประกอบนอกเหนือจากการดำเนินงานภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กฎเกณฑ์และกฎระเบียบภายนอกจะต้องถูกนำมาพิจารณาให้มากขึ้นในการพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม

การเปิดเสรีการค้าบริการสาขาวิชาชีพบัญชี ตามกรอบ AFAS

การเปิดเสรีการค้าบริการตามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน(ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) แบ่งรูปแบบการ

ให้บริการ(Mode)วิชาชีพบัญชีเป็น 4 ประเภทการให้บริการ[2] คือ Mode 1 การให้บริการข้ามประเทศ (Cross-border Services) Mode 2 การเดินทางไปให้บริการในต่างประเทศ(Consumption Abroad) Mode 3 การจัดตั้งธุรกิจต่างแดน(Commercial Presence) และ Mode 4 การเข้าไปทำงานของบุคลากรเป็นการชั่วคราว(Movement of Natural Persons) โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อลดอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดในด้านต่างๆ และเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นให้กับบุคคล นิติบุคคลสัญชาติอาเซียน สรุปได้ดังนี้

(1) สาขาบริการสำคัญ (Priority Integration Sectors :PIS) ได้แก่ สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาสุขภาพ สาขาการท่องเที่ยว และสาขาโลจิสติกส์

(2) สาขาบริการอื่น (Non-Priority Services Sector) ครอบคลุมบริการทุกสาขานอกจากสาขาบริการสำคัญ(Priority Services Sectors) และการบริการด้านการเงินที่กำหนดเป้าหมายการเปิดเสรีภายในปี.ศ.2558 ทั้งนี้สามารถยกเว้นสาขาที่อ่อนไหวได้

ปัจจุบันอาเซียนได้มีการจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วม(MRA) ลงนามโดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว [3] สรุปได้ดังนี้

- ข้อตกลงการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพวิศวกรรมลงนามเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม ปีพ.ศ. 2548 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย
- ข้อตกลงการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพพยาบาลลงนามเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ปี พ.ศ.2549 ณ เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์
- ข้อตกลงการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมลงนามเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายนปีพ.ศ.2550 ณ ประเทศสิงคโปร์
- ข้อตกลงการยอมรับร่วมในสาขาบริการวิชาชีพแพทย์ สาขาวิชาชีพทันตแพทย์ ลงนามเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ปี พ.ศ. 2552 ณ อำเภอลำปาง ประเทศไทย

ข้อผูกพันบริการวิชาชีพของประเทศไทยภายใต้กรอบ AFAS แต่ละรูปแบบการให้บริการมีดังนี้ [4] Mode 1 ไม่มีข้อจำกัดการให้บริการข้ามพรมแดน

เช่น คนไทยขอให้บริษัทบัญชีในต่างประเทศทำบัญชีให้บริษัทโดยติดต่อทางe-mail หรือโทรศัพท์ Mode 2 ไม่มีข้อจำกัดการเดินทางไปให้บริการในต่างประเทศ เช่น คนไทยเดินทางไปขอคำปรึกษาด้านบัญชีในต่างประเทศได้ Mode 3 การจัดตั้งธุรกิจต่างแดน สัดส่วนหุ้นต่างชาติไม่เกินร้อยละ 49 ของทุนจดทะเบียน เช่น บริษัทบัญชีต่างชาติมาจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการบัญชีในประเทศไทยถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49 และ Mode 4 การเข้าไปทำงานของบุคลากรเป็นการชั่วคราวผูกพันเฉพาะการโอนย้ายภายในบริษัทข้ามชาติ(Intra-Corporate Transferees:ICT) และการเปิดตลาดบริการของสมาชิกอาเซียนภายใต้ความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน(AFAS)ข้อผูกพันการเปิดตลาดชุดที่ 7 ประเทศไทยมีการเปิดบริการวิชาชีพบัญชี [5] ได้แก่ บริการวิชาชีพบัญชี การตรวจสอบบัญชีและรับทำบัญชีซึ่งครอบคลุมกิจกรรมการบริการตรวจสอบงบการเงิน การบริการวิเคราะห์งบการเงิน การบริการเตรียมจัดทำงบกำไรขาดทุนสำหรับบริษัทเอกชน การบริการด้านบัญชีอื่นๆและการบริการรับทำบัญชียกเว้นการคืนภาษีซึ่งจะมีการเจรจาในรายละเอียดต่อไปในอนาคต

จากข้อมูลสำนักการค้าบริการและการลงทุนกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ขณะนี้อาเซียนอยู่ระหว่างการจัดตั้งกลไกในการดำเนินการตาม MRA และได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการตาม MRA ที่เสร็จแล้วก่อนเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพในภูมิภาคได้รับประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม จากข้อตกลงดังกล่าว สำหรับกรอบข้อตกลงการยอมรับร่วมในสาขาวิชาชีพของอาเซียน(ASEAN Mutual Recognition Arrangement Framework on Accountancy Services) ที่ลงนามเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปีพ.ศ. 2552 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) อำนวยความสะดวกในการเจรจาจัดทำข้อตกลงการยอมรับร่วมวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนโดยให้โครงสร้างเพื่อนำไปสู่การสรุปข้อตกลงนั้นและ(2) แลกเปลี่ยนข้อมูลที่ส่งเสริมและคำนึงถึงการพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดทั้งทางด้านมาตรฐานและคุณสมบัติของวิชาชีพบัญชีโดยกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานสำหรับ

การยอมรับซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์เรื่องการศึกษา การสอบ ประสิทธิภาพ กระบวนการให้การยอมรับ ระบบข้อมูลเอกสาร ระเบียบวินัยและหลักจริยธรรม มาตรฐานและแนวปฏิบัติสากล การออกใบอนุญาต และการขอขึ้นทะเบียนของวิชาชีพบัญชีซึ่งจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของแต่ละประเทศ มีการลดขั้นตอนการขอใบอนุญาตโดยลดขั้นตอนการตรวจสอบ การรับรองคุณวุฒิการศึกษาหรือความรู้ทางวิชาชีพเพื่ออำนวยความสะดวก กล่าวโดยสรุปผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในอาเซียนสามารถจดทะเบียนหรือขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพในประเทศอาเซียนอื่นได้แต่ยังต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้นๆ เช่น หากนักบัญชีในต่างประเทศจะสอบผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในไทยก็ต้องผ่านการสอบรายวิชาต่างๆเหมือนคนไทย และเมื่อวันที่ 12-13 กันยายน ปี พ.ศ. 2554 สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ APEC Accounting Services Initiative ที่ซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกาในการประชุมดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการทางบัญชีเพื่อสร้างแนวทางของกฎระเบียบภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับนักบัญชีต่างชาติโดยมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมคุณภาพ (Quality Assurance) ส่วนได้เสียสาธารณะ (Public Interest) ความโปร่งใส (Transparency) ความสม่ำเสมอ (Consistency) และการถ่ายทอดองค์ความรู้ (Knowledge Transfer) สมาชิกภาพขององค์กรวิชาชีพด้านบัญชี มาตรฐานการศึกษา ด้านบัญชีในแต่ละประเทศ รวมทั้งกรอบการเจรจาอื่นๆ เช่น MOU หรือ MRA ที่อาจมีขึ้นในอนาคตและเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการเปิดเสรีของวิชาชีพบัญชี แนวทางในการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศสมาชิกในระดับนานาชาติ[6] โดยกรอบการเจรจានี้จะเป็นกรอบใหญ่ในระดับโลกที่อาจมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบการเจรจาในระดับภูมิภาคต่อไปในอนาคต โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าการเปิดเสรีด้านการทำงานของบุคคลธรรมดาในรูปแบบที่ 4 (Mode

4) ปัจจุบันการเจรจายังไม่มีความคืบหน้า ในภาพรวมพบว่า การเปิดเสรีบริการวิชาชีพบัญชีของประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีอุปสรรคอยู่บ้างสำหรับบางประเทศ อาทิ เช่น ประเทศไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย มีการจำกัดสัดส่วนหุ้นต่างชาติไว้ไม่เกินร้อยละ 49 และประเทศฟิลิปปินส์ไม่อนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นเลย ส่วนกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม) บรูไน และสิงคโปร์ได้อนุญาตให้นักลงทุนอาเซียนถือหุ้นข้างมากในธุรกิจบริการวิชาชีพบัญชี อย่างไรก็ตามการเข้าไปให้บริการวิชาชีพในประเทศอาเซียนจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบการกำกับดูแลภายในของแต่ละประเทศ การที่กลุ่มประเทศอาเซียนสามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ให้มีการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาได้นั้นควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในอาเซียนให้มีมาตรฐานเดียวกันที่เป็นสากลอาจกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานสำหรับการยอมรับร่วมกันอันประกอบด้วยหลักเกณฑ์เรื่องการศึกษา การสอบ ประสิทธิภาพ หลักจริยธรรม มาตรฐานวิชาชีพที่เป็นสากล เช่น กำหนดให้ใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) แบบเต็มรูปแบบ โดยมีหน่วยงานกำกับดูแลการให้บริการวิชาชีพ (Professional Regulatory Commission) ในระดับชาติของแต่ละประเทศกำกับดูแล ติดตามตรวจสอบ ประเมิน ออกใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพ ผู้ที่ผ่านการรับรองคุณสมบัติดังกล่าวจะได้รับใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพมีสิทธิในการเดินทางไปทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างเสรี

ข้อจำกัดต่อการเปิดเสรีการบริการสาขาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย

การเปิดเสรีการค้าบริการวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยสิ่งที่ต้องมีการพิจารณาปรับเปลี่ยนแก้ไขเร่งด่วนน่าจะเป็นกฎเกณฑ์ด้านวิชาชีพ เนื่องจากการประกอบธุรกิจบริการสาขาวิชาชีพในประเทศไทยมีกฎระเบียบข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ เช่น บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดงานใน

อาชีพที่ห้ามคนต่างด้าว พ.ศ. 2522 [7] จะห้ามไม่ให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจงานควบคุม ตรวจสอบหรือให้บริการทางบัญชี ยกเว้นงานตรวจสอบภายในเป็นครั้งคราว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้าโดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวซึ่งมีปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นประธาน ยกเว้นสหรัฐสามารถเข้ามาลงทุนดำเนินธุรกิจวิชาชีพบัญชีได้ 100 % เหมือนคนไทยตามสนธิสัญญาทางไมตรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา อีกทั้งพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543[8]ได้กำหนดคุณสมบัติผู้ทำบัญชีต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ทำบัญชีได้ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547[9]ได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องได้รับใบอนุญาตหรือขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชี ผู้ทำบัญชีที่จะขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชี ต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรและมีความรู้ภาษาไทยดีพอที่จะทำบัญชีเป็นภาษาไทยได้ ในกรณีที่ผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไม่มีสัญชาติไทยต้องมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรของไทยเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องได้ ส่วนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องเป็นสมาชิกสามัญหรือวิสามัญและต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่ในกรณีเป็นสมาชิกวิสามัญซึ่งเป็นคนต่างด้าวต้องเป็นผู้มีความรู้ภาษาไทยดีพอที่จะสามารถสอบบัญชีและจัดทำรายงานเป็นภาษาไทยได้และมีภูมิลำเนาในประเทศไทย ผู้เขียนมีความเห็นว่าตามประกาศแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีทั้งสองฉบับดังกล่าวกำหนดวิชาชีพบัญชีให้เป็นอาชีพสงวนของคนไทยจึงเปรียบได้กับเป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อการเปิดเสรีการค้าบริการวิชาชีพบัญชี และเนื่องจากกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศมีภาษาที่แตกต่างกันจึงมีการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน ประเทศไทยควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง คุณสมบัติความรู้ในด้านภาษาไทย

ดีพอสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่เป็นต่างชาติเป็นมีความรู้ในภาษาอังกฤษดีพอที่จะทำบัญชีเป็นภาษาอังกฤษได้

โอกาสและการปรับตัวของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทย

ความหมายของวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชีพ.ศ.2547 ได้แก่ วิชาชีพในด้านการทำบัญชีด้านการ สอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี และบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง [10] การเปิดเสรีการค้าบริการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปีพ.ศ.2558 ภาษาอังกฤษไม่เพียงเป็นภาษาทางการตามข้อตกลงการยอมรับร่วมในAEC แต่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในระดับนานาชาติอีกด้วย การเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นในทุกระดับของทุกสาขาวิชาชีพไม่เพียงแต่เฉพาะวิชาชีพบัญชีเท่านั้น ทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจากประเทศที่อยู่ในระดับเดียวกันกับประเทศไทยหรือประเทศที่เจริญกว่าซึ่งได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซียเข้ามาทำงานในประเทศไทย รูปแบบการเข้ามาของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต่างชาติจะติดตามบริษัทในประเทศของตนที่มาลงทุนในประเทศไทย ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีฟิลิปปินส์อาจเป็นอีกกลุ่มที่มีโอกาสเข้ามาประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยถึงแม้จะไม่ได้มีบริษัทฟิลิปปินส์มาลงทุนในประเทศไทยมากนักก็ตามแต่ด้วยความสามารถในภาษาอังกฤษที่โดยเฉลี่ยมีมากกว่าและค่าตอบแทนที่อยู่ในระดับเดียวกันหรืออาจน้อยกว่าจึงเป็นอีกชาติหนึ่งที่มีโอกาสเข้ามาแข่งขันกับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทยหลังเปิดเสรีอาเซียนในปีพ.ศ.2558 สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทยมีโอกาสที่จะไปประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม และอินโดนีเซีย)โดยติดตามนักลงทุนไทยที่ไปลงทุนในประเทศกลุ่มดังกล่าวซึ่งประเทศทั้ง 5 ประเทศ

นับว่ามีผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีอยู่อย่างจำกัดไม่เพียงพอต่อการรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำเข้าผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่ได้มาตรฐานจากต่างประเทศ จึงนับว่าเป็นโอกาสที่ดีสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีไทยที่จะรุกเข้าไปในประเทศกลุ่มดังกล่าว ส่วนผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีท่านใดมีความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีควรสนใจศึกษาภาษาที่สามโดยเฉพาะในกลุ่ม AEC เช่น เวียดนาม พม่า หรืออินโดนีเซียถือเป็นการสร้างโอกาสความก้าวหน้าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวเอง นอกจากนี้ทักษะทางด้านภาษาอังกฤษแล้วควรมีความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะทางด้านวิชาชีพบัญชีรวมถึงจรรยาบรรณ ทักษะในการคิดวิเคราะห์ความเข้าใจในเศรษฐกิจมหภาค รู้ข้ามศาสตร์อื่น เช่น การเงินการลงทุน การบริหารจัดการและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติงานตามมาตรฐาน สร้างเครือข่ายพันธมิตร ยกระดับคุณภาพสำนักงานบัญชี รับผิดชอบต่อธรรมเนียมประเพณี สังคม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม กฎระเบียบข้อบังคับและความรู้เกี่ยวกับองค์กรวิชาชีพรวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในประเทศที่ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีไทยเข้าไปทำงานหรือติดต่อธุรกิจซึ่งจะช่วยทำให้งานประสบความสำเร็จและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากความแตกต่างในสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละประเทศได้เป็นอย่างดี ตลอดจนทำให้เกิดความทัดเทียมกับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีชาติตะวันตกและเป็นที่ต้องการในตลาดแรงงานอาเซียนในอนาคต

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียนซึ่งภายในกลุ่มสมาชิกอาเซียนเห็นชอบร่วมกันให้มีส่งเสริมการดำเนินงานแผนความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาบุคลากร และการส่งเสริมขีดความสามารถ การยอมรับคุณสมบัติของผู้ประกอบการวิชาชีพต่างๆ เพื่อที่จะผลักดันถึงความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจเสริมสร้าง

ศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียนในตลาดโลกซึ่งนับวันจะเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น ปัจจุบันสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้มีการปรับเลขมาตรฐานบัญชีให้สอดคล้องกับมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards : IFRS) ออกมาตรฐานรายงานทางการเงินสำหรับกิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ Thai Financial Reporting Standards for Non- Publicly Accountable Entities (TFRSs for NPAEs) จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานสอบบัญชีเพื่อให้พร้อมต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใหม่ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม ปี พ.ศ. 2555 และอยู่ในระหว่างการนำมาตรฐานรายงานทางการเงินที่จัดทำตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศมาใช้อย่างเต็มรูปแบบเพื่อการเตรียมความพร้อมการบริการสาขาวิชาชีพบัญชีของไทยไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และในอนาคตอันใกล้นี้ การเปิดเสรีคงไม่ได้จำกัดแค่เพียงในกลุ่มของอาเซียนเท่านั้นเพราะในปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเจรจาตามกรอบความตกลงร่วมกันไม่ว่าจะเป็น ASEAN+3 (จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้) ASEAN+6 (จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์) หรือตามกรอบการค้าการลงทุนทั่วทุกภูมิภาคอย่างองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) การปรับตัวของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีไทยในระยะยาวควรรองรับการเปิดเสรีในระดับต่างๆ ที่มากไปกว่าการเปิดเสรีในระดับ AEC อย่างเดียว

ท้ายนี้ผู้เขียนขอฝากข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดเสรีการค้าบริการวิชาชีพบัญชีของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การบริการสาขาวิชาชีพบัญชีในประเทศไทยทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ผลกระทบในเชิงบวก เช่น ทำให้เกิดอัตราการจ้างแรงงานนักบัญชีและผู้สอบบัญชีไทยสูงขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีด้านระบบสารสนเทศทางการบัญชี ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้นและได้รับบริการที่มีคุณภาพดีขึ้นในอัตราค่าบริการที่ถูกลง ขยายขนาดสำนักงานบัญชี

โดยการควมรวมกิจการกับสำนักงานบัญชีอื่นเพื่อดึงดูดลูกค้าที่เป็นบริษัทต่างชาติ ส่วนผลกระทบในเชิงลบ เช่น สำนักงานบัญชีไทยอาจสูญเสียแรงงานให้กับสำนักงานต่างชาติ สำนักงานบัญชีไทยอาจไม่สามารถให้บริการที่หลากหลายเหมือนสำนักงานต่างชาติ จากผลกระทบเชิงบวกผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีไทยจึงควรเตรียมพร้อมรับมือกับการหลั่งไหลเข้ามาเปิดกิจการและการเข้ามาของนักวิชาชีพต่างชาติโดยต้องเข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ ความสามารถตนเองอย่างต่อเนื่อง (CPD) ตามข้อบังคับของพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547 เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนให้มีคุณสมบัติเที่ยงหนักบัญชีระดับสากล เพิ่มการลงทุนในด้านโปรแกรมบัญชี (Accounting Software) ที่ใช้ในการจัดทำบัญชีและสอบบัญชี เน้นการให้บริการที่มีลักษณะที่เป็นการเฉพาะมากขึ้น เช่น ให้บริการสอบบัญชีธุรกิจที่เป็น E-Business SMEs ที่ประกอบธุรกิจเกษตรกรรม เสนอค่าบริการที่ถูกลงกว่าสำหรับระดับการบริการที่มีคุณภาพทัดเทียมกันหรือดีกว่า สำหรับประเด็นในเรื่องความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพไทยผู้เขียนเห็นว่าปัจจุบันสภาวิชาชีพบัญชีได้มีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลตามที่ได้กล่าวข้างต้นทำให้ผู้ประกอบการต่างชาติให้ความสนใจประเทศไทยเป็นฐานการให้บริการทางวิชาชีพในภูมิภาคอาเซียนประกอบกับประเทศไทยมีนักวิชาชีพบัญชีจำนวนหนึ่งที่มีความรู้ ความสามารถทั้งทางด้านวิชาชีพ ด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถออกไปให้บริการทางวิชาชีพนอกประเทศได้ซึ่งถือว่าเป็นการขยายโอกาสให้แก่ผู้ประกอบการวิชาชีพไทยเข้าถึงตลาดในอาเซียนได้มากขึ้น สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอฝากข้อคิดเล็กๆ ให้กับผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีไทย “อยากกลัวว่าเราจะแข่งขันไม่ได้ สิ่งที่เราต้องกลัวคือการเสียโอกาส”

เอกสารอ้างอิง

- [1] สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2555). **ถนนสู่ AEC เพื่อ SMEs ไทย**. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.fti.or.th/2011/thai/index.aspx>
- [2] กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2555). **อาเซียนและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**. สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.dtn.go.th>.
- [3] กลุ่มพหุภาคี สำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ. (2555). **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสำคัญอย่างไร**. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2555, จาก <http://aseanwatch.org/category/asean-economic-community>.
- [4] กระทรวงพาณิชย์. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2556). **ธุรกิจบริการ: วิชาชีพบัญชี**. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2556, จาก <http://www.dtn.go.th>.
- [5] สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). **AEC กับนักบัญชี เพื่อเตรียมความพร้อมสู่สากล**. ในเอกสารสัมมนาทางวิชาการเรื่อง **ความคืบหน้าของ AEC ด้านการบริการสาขาวิชาชีพบัญชี**. หน้า 9.
- [6] สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). **การประชุมเชิงปฏิบัติการ APEC Accounting Services Initiative**. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2555, จาก http://www.fap.or.th/Seminar/enews/March/230355_Seminar_Acc.
- [7] กระทรวงพาณิชย์. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2556). **พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542**. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2556, จาก <http://www.dbd.go.th>.
- [8] กระทรวงพาณิชย์. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2556). **พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543**. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2556, จาก <http://www.dbd.go.th>.

- [9] กระทรวงพาณิชย์. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า.
(2556). พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.
2547. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2556, จาก
<http://www.dbd.go.th>.
- [10] สุมนา เศรษฐนันท์; และ มรรวดี เศรษฐ-
นันท์. (2549). การจัดทำบัญชีและงบการ
เงิน ตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.
2543 (และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง). พิมพ์ครั้งที่3.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.